

ARKITEKTUR OG BYFORMINGSPRISEN 2021

I år er det ellefte gang Arkitektur og byformingsprisen for Bergen kommune deles ut. Rådet for byforming og arkitektur har i år som i fjor hatt ansvar for juryering av nominerte kandidater, og juryen har bestått av Knut Harald Opheim, Gunn Nordal, Toe Helge Valen og Siri Skjold Lexau.

I invitasjonen til å foreslå verdige kandidater til årets Arkitekturpris står det blant annet:

«Bystyret vedtok i 2011 ny arkitektur- og byformingspolitikk for Bergen.

Bergen kommunes årlige Arkitekturpris skal fremme og belønne – de som gjennom prosjektutvikling bidrar til å skape økt kvalitet til våre bygde omgivelser og som kan vise til konkrete og gode resultater. Bergens byomgivelser skal kjennetegnes av arkitektur som er særpreget, som vi er stolt av og som skaper omgivelser vi har lyst å være en del av. Bygg og anlegg som tildeles prisen skal i samspill med omgivelsene tilføre stedet nye kvaliteter gjennom en helhetlig løsning av funksjon, form, romlige sammenhenger og materialbruk.

Prosjekter som tildeles prisen skal være ferdigstilt i løpet av de siste 3 årene.»

Kandidatene:

Det kom inn totalt forslag på 42 kandidater til årets pris. Kandidatene er blitt vurdert på bakgrunn av utlysningsteksten og tilgjengelig informasjon, i tillegg er det foretatt befarings på stedet.

De innkomne forslagene som fyller kriteriene om ferdigstilling og som juryen har valgt å gå videre med, er i alfabetisk rekkefølge:

Dokkeveien

Byggherre: Sydnes Nøstet velforening, Bergen kommune, Bymiljøetaten og BIR Nett.

Arkitekter: Fortunen arkitektur AS

Landskapsarkitekter: Asplan Viak AS

Eikåsen 8A&8B. Eplehagefortetting: «Tre hus tett i tett»

Byggherre: Hanne Tønseth og Bernt Jacob Pettersen

Arkitekt: HLM Arkitektur as

Solheimsgaten 5, Skipet

Byggherre: GC Rieber Eiendom AS

Arkitekter: Paal J Kahrs Arkitekter AS og Holon Bergen AS

Landskapsarkitekt: Smedsvig Landskapsarkitekter AS

Straumsåsen 250-390. Strømme Gård - Knappentoppen 1 - 2 - 3 - 4

Byggherre: Strømme Gård Utbygging AS

Arkitekter: Origo Arkitektgruppe AS

Landskapsarkitekt: Smedsvig Landskapsarkitekter AS

Tverrveien 7. Kilen

Byggherre: Frydenbø Eiendom AS

Arkitekter: Artec AS

Landskapsarkitekt: Artec AS

Ulsmågåsen 8. Atriumshus

Byggherre: Elisabeth Mæland og Torstein Oen

Arkitekter: Kvalbein Korsøen Arkitektur AS

Landskapsarkitekter: Kvalbein Korsøen Arkitektur AS

Vaskerelven 8, Bergen Kulturhuset i Bergen

Byggherre: Bergen Kulturhus AS

Arkitekter: En til En Arkitekter AS

Landskapsarkitekter: En til En Arkitekter AS

Wergelandsalléen 1 og 3. Wergeland Hageby

Byggherre: Webu 2 AS

Arkitekter: TAG arkitekter AS

Landskapsarkitekter: TAG arkitekter AS

Det har vært avholdt befarings på samtlige prosjekter, og Rådet fikk på hvert enkelt sted en presentasjon av kandidatene.

De 8 kandidatene som er innstilte til Bergen kommunes arkitektur- og byformingspris spenner fra byromsprosjekter via boligfortetting i villastrøk og nye rekkehusområder i bydelene til kulturinstitusjoner, samt større kontorprosjekter i privat regi. I prosjektene er det arbeidet med tilrettelegging av nye byrom, tilpasning av nye boliger til eksisterende bygningsmasse og bebyggelsesstruktur i etablerte boligområder, samt rehabilitering av eldre bygningsmasse og utvikling av kontorbygg med fokus på bærekraft.

Rådet har valgt å gi følgende prosjekter hederlig omtale:

1. Eikåsen 8A & 8B. Eplehagefortetting: «Tre hus tett i tett»

Rådet har valgt å gi hedrende omtale til «**Tre hus tett i tett**» for hvordan dette fortettingsprosjektet på en nennsom måte innpasser to nye boliger på en tomt der det fra før av ligger en enebolig tegnet av Sverre Lied fra 1950-tallet. Dette er gjort ved et grep der de to nye bygningskroppene kjedes sammen med møneretninger på tvers, og slik står i en lang tradisjon av sammenbygde hus på Vestlandet. Forholdet mellom nybyggene og den eksisterende eneboligen er brukt for å skape gode romlige sammenhenger i form av et felles tun, og til å skape en god kontakt mellom interiør og eksteriør i de nye bygningene. De to nye boligene er lagt etter hverandre foran den eksisterende villaen, slik at det dannes et intimt lite atrium der skalaen på nybyggene som trapper seg gradvis opp i høyde. Bygningskroppene er plassert slik at utsikten fra det eksisterende huset også blir ivaretatt.

Prosjektet har høye og gjennomarbeidede arkitektoniske kvaliteter med gode romforløp. Himlingen inne er trukket ut under takutstikket, men med et lite nivåsprang som skiller interiør og eksteriør, noe som skaper både kontinuitet og et subtilt brudd, et eksempel på den høye kvaliteten i detaljering som karakteriserer anlegget på alle plan. Det er valgt gode materialer i form av en sponkledning i tre av hele bord, og bygningene fremstår med sine generøse glassarealer mot sør som lyslykter inne i et boligområde med frodig vegetasjon i et veletablert nabolag.

2. Vaskerelven 8, Kulturhuset i Bergen

Rådet har valgt å gi hedrende omtale til **Kulturhuset i Bergen** ut fra hva det kan gi til omgivelsene i sentrum i form av nye arenaer for kulturutfoldelse. Prosjektet svarer på en god måte på hvordan man kan oppnå en endringsdyktig by ved å ta i bruk et eksisterende trykkeribygget som har stått ubrukt i mange år, men som nå tas i bruk til publikumsrettede funksjoner gjennom gjenbruk av bygningsmasse. Dette åpner opp for forskjellige arrangementer i større skala som vil bli en vitamininnsprøying i et område som kan generere en høy grad av sosial aktivitet.

Bygningsmassen er ribbet ned til sine bærekonstruksjoner slik at den innvendige strukturen er synlig, og nye tillegg er holdt til et minimum. Det er oppnådd en ærlighet i behandlingen av interiører, en industriell estetikk der gulvet over kafeen er åpnet opp og det er oppnådd en romlig kontakt mellom de ulike etasjene. Aktiviteten på galleriet bidrar ytterligere til dette. Prosjektet har utnyttet de mulighetene som ligger i å utvikle bygget ut fra den beliggenhet det har i det historiske bysenteret i Bergen til å bli en sentral kulturarena. Den gjenbrukte bygningsmassen har i tillegg blitt utvidet med et attraktivt uteareal på tak, og et nytt sentralt utstillingsrom som også vil lyse opp området i enden av aksene fra Torgallmenningen om kvelden. Prosjektet inneholder kafé, restaurant, scener og utstillingsrom, og vil fungere som en urban generator og et positivt tilskudd i området.

Arkitektene har arbeidet bevisst med bygningsstrukturen og latt de nye inngrepene stå ærlige og tydelige frem, i tillegg til å ha funnet tilbake til en del originale materialkvaliteter som opprinnelige gulvfliser i cafeen, og på denne måten skapt et interiør og en ny kulturarena som er rehabilitert på en gjennomført måte.

3. Solheimsgaten 5, Skipet

Rådet har valgt å gi hedrende omtale til **Skipet** som et fremragende eksempel på en bærekraftig bruk av tre i et kontorbygg, noe som har gitt bygningen miljøsertifiseringen BREAM ECXELLENT. Det er Bergens første kontorbygg i massivtre, og et eksempel på den bærekraftige retningen man forventer denne typen bygg skal ta. Særpreget til bygget ligger i hvordan bærekonstruksjonen er eksponert både innvendig og nederst i fasadene utvendig. Prosjektet har en gjennomført høy materialkvalitet, noe som bidrar til en god atmosfære og et godt arbeidsmiljø.

Farge og materialbruk i fasaden er identitetsskapende. Fasaden mot trafikknutepunktet Danmarks plass er formet slik at selve avslutningen av bygningen mot nord danner en skipsform – som en baug som er synlig fra veien. Med dette grepet har bygget fått en identitet og en karakter med den spisse bygningsformen, noe som danner en avslutning mot gangpassasjen mot området mot sør, og en identitetsskaperne markering av inngangen inn i Solheimsviken.

Interiøret har høye kvaliteter med plassering av heis og trappekjerner i massivtre som legger til rette for en fleksibilitet i planløsninger. De eksponerte bærekonstruksjonene i massivtre gir en form for identitet der man kan gjenkjenne sentrale kommunikasjonselementer som gir en variert opplevelse i bygget, en opplevelsedom der det konstruktive er gjort synlig som både eksteriør- og interiørelement i massivtre. Dette bidrar til et helhetsinntrykk av et prosjekt med svært gode materialkvaliteter. Gode arbeidsplasser der planløsningen har en fleksibilitet, muliggjør både åpne kontorlandskap og mer oppdelte og skjermede kontorløsninger. Prosjektet er alt i alt et godt svar på hvordan man kan skape endringsdyktig arkitektur med fokus på helhetlige klima- og energiløsninger.

Juryens valg av vinner:

Bygg og anlegg som tildeles Arkitektur og byformingsprisen skal i samspill med omgivelsene tilføre stedet nye kvaliteter i innhold, formgivning og materialbruk. Bergen kommunes arkitektur- og byformingspris er som navnet sier en pris som ikke bare skal vurdere byggverk enkeltvis, men også vurdere hvordan omgivelsene kan tilføres nye kvaliteter gjennom en helhetlig løsning av funksjon, form, romlige sammenhenger og materialbruk. Dette betyr at arkitektur ikke bare ses på som enkeltverk, men også som et verktøy for hvordan man kan oppnå gode kvaliteter for brukere og beboere som gir merverdi og særpreget til stedet.

Estetikk og funksjonalitet er begge sentrale kriterier, men rådet har også valgt å legge vekt på i hvilken grad prosjektet «sprenger sine egne rammer» og får betydning utover den funksjonen det er satt til å ha, og den merverdien det kan tilføre lokalsamfunnet. Rådet er av den oppfatning at stedsutviklingskomponenten er viktig i et hvert byggeprosjekt. Rådet ønsker å gi honnør til arkitekter som benytter seg av muligheten til ikke bare å svare på oppdragsgiverens bestilling, men også gi nye kvaliteter til omgivelsene. Slike kvaliteter kan være av estetisk art, dreie seg om tilleggsfunksjoner som kommer bydelen til gode, eller være grep som tydeliggjør prosjektets historiske sammenheng. En slik tilnærming bidrar til opplevelseskvaliteter, gir økt forståelse og styrker stedsidentiteten. Denne tankegangen krever inngående kjennskap til sosial og geografisk kontekst, og er derfor en tidkrevende prosess. Likevel mener rådet at prosjekter som vitner om denne typen ambisjoner bør løftes frem som eksempler til etterfølgelse.

Rådet mener årets prisvinner skårer på alle disse kriteriene. Prosjektet representerer en vellykket fortetting som er godt integrert i et etablert, historisk bygningsmiljø. Samtidig representerer det vår tids arkitektoniske uttrykk i en by som hele tiden skal være under fornying og utvikling. Ved hjelp av et helhetlig arkitektonisk grep og et bevisst valg av typologier har man skapt en ny bebyggelsesstruktur som gir gode bokvaliteter med generøse uterom, og som kan bli et forbilde for en videre utvikling av byen vår, både for beboere og besøkende i lokalmiljøet, samt skape aktivitet på gateplan og bidra til en styrking av lokalmiljøet.

Rådet for byforming og arkitektur har derfor utpekt Wergelandsalléen 1 og 3, Wergeland Hageby til vinner av Arkitektur- og byformingsprisen 2021.

Juryen har valgt å tildele prisen til Wergeland Hageby, som et eksempel på et svært vellykket fortettingsprosjekt i et sentralt etablert boligområde i nær tilknytning til Bybanestoppet og lokalsenteret på Wergeland. Prosjektet ligger i et sentrumsnært boligområde med bebyggelse i kulturmiljø fra 1920-30 tallet med mange, større villaer, der to av disse er erstattet med fem flermannsboliger med til sammen 11 boenheter. Disse har også tilhørende utomhus- og parkeringsanlegg samt felles sykkelverksted, felleslokale, felles drivhus og to frittstående sportsboder. Husene er plassert rundt et felles tun, beplantet med pryd- og nyttevekster som over tid vil gjøre det felles uteområdet til en frodig oase.

Rådet vil fremheve prosjektet som et svært vellykket eksempel på en fortetting nær Bybanen der det er arbeidet med å videreutvikle lokale boligtypologier. Man har med en blanding av rekkehus og leilighetsbygg skapt en variasjon og en opplevelsesrikdom med bygninger i ulik størrelse og form med smale smau og passasjer mellom, tilpasset de lokale takformene. Med de begrensningene som situasjonen innebærer er det utviklet gode og romslige boliger på et relativt knapt areal. Prosjektet

nærmer seg rekkehus typologien i utforming og størrelse. Dette er en typologi som det er altfor lite av i nye sentrale boligprosjekt, og som Rådet ser er lettere å innpasse i skala og volum i eksisterende boligområder enn den mer generelle blokkbebyggelsen man som ofte ser eksempel på langs Bybanetraséen.

Tomten er ganske unik i det at man her har utsikt til tre av Bergens syv fjell. Dette er hensyntatt i planløsningene - fra flere rom har man utsikt mot fjellene, og utsikten er nennsomt rammet inn.

Det er oppnådd en god formgivning både når det gjelder passering av bygninger og utforming av taklandskap. Den enkle og gjennomførte fargebruken får prosjektet til å fremstå helhetlig. Videre er fasadeløsningene gode og varierte, og de tar opp i seg en tilpasning til eksisterende arkitektur i området. Fasadene åpner seg mot utsikten som gir god romfølelse i interiørene, og prosjektet som helhet respekterer skalaen i omgivelse mye bedre enn andre kommunikasjonsnære prosjekter. Boligene har samlet sett gode bokkvaliteter i form av romslige hus og leiligheter utformet med gode planløsninger.

Barnefamilier finner det ofte vanskeligere og vanskeligere å finne egnede boliger i Bergen, og flytter derfor ofte til omegnskommunene. Dette prosjektet har en forbildeeffekt som kan være med på å snu denne tendensen, og det svarer på mange behov som barnefamilier har. Det er lagt stor vekt på å tilrettelegge for sosiale møteplasser for beboerne, både i inngangssoner og i felles gårdsrom, samt sambrukslokalet ved inngangen til prosjektet som kan brukes både til sykkelverksted og bursdagsfeiring. Prosjektet inneholder utearealer med gode dimensjoner, der barn kan utfolde seg og foreldrene kan ha tilsyn med sine barn. Det er satt av plass på utearealene for vegetasjon i form av bærbusker og epletrær og annen vegetasjon. Det vil derfor kunne bli et svært grønt uteareal når uteområdene får etablert seg, og Rådet forventer at dette blir fulgt opp videre i etableringen av utearealene.

Alt i alt er prosjektet et godt eksempel på en helhetlig arkitektonisk løsning med en rekke elementer som vi ønsker flere utbyggere vil utstyre sine fortettingsprosjekter med for å oppnå en variert, inkluderende og særpreget boligarkitektur som kan være et forbilde for fremtidige fortettingsprosjekter langs Bybanen. Wergeland Hageby er derfor et eksempel til etterfølgelse på en god fortetting av et eksisterende sentrumsnært boligområde med bebyggelse i kulturmiljø. Det er et forbilledlig prosjekt som viser en annen skala og respekt for omgivelsene enn mye av prosjektene som allerede er oppført langs Bybanen. Prosjektet tilfører stedet nye kvaliteter gjennom en helhetlig løsning av funksjon, form, romlige sammenhenger og materialbruk. Alle disse faktorene til sammen gjør prosjektet til vinneren av Bergen kommunes arkitektur- og byformingspris 2021.

Gratulerer!